

РОЗДІЛ 3 МЕТОДИКА

УДК 378.018.8:373.5.011.3-051]:[811.161.2+821.161.2]:001.2-044.247](045)
DOI <https://doi.org/10.32782/philspu/2024.7.15>

ЗМІСТ МОВНО-МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ: ДОСВІД І СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Григоренко Тетяна Володимирівна,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри української мови та методики її навчання
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини
ORCID ID: 0000-0002-4616-6853
Researcher ID: AAP-6105-2020
Web of Science: AAP-6105-2020

Грона Наталія Вікторівна,

доктор педагогічних наук, доцент,
Комунальний заклад «Прилуцький гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж імені Івана Франка»
Чернігівської обласної ради,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
ORCID ID: 0000-0003-2578-2865
Web of Science ResearcherID HMP-6350-2023

У статті окреслено деякі аспекти сучасних тенденцій змісту фахової, мовно-методичної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури на засадах міждисциплінарної інтеграції.

З урахуванням наукових праць та нормативно-правових документів щодо профілізації старшої школи окреслено різні підходи до трактування поняття «зміст освіти», «зміст підготовки», «міждисциплінарна інтеграція». Припускається, що поняття «зміст освіти» доцільно характеризувати як певну систему знань, умінь, навичок і компетентностей, а також світоглядних та морально-етичних переконань, якими мають оволодіти майбутні вчителі української мови і літератури у процесі навчання. Важливі міркування дослідників щодо тісної взаємодії суб'єктів освітнього процесу, щоб зміст освіти, який опанував студент/студентка, став особистісним здобутком, що допомагає діяти в нестандартних та невизначених ситуаціях освітнього середовища.

Представлено теоретичний аналіз проблеми і дослідної роботи в межах освітнього партнерства з оновлення освітніх програм спеціальності «Середня освіта (Українська мова і література)» на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка та Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини. Зазначено, що реалізація міжпредметних зв'язків для укладання робочих навчальних програм, зокрема, з мовних, мовно-методичних дисциплін слугує дидактичною умовою побудови цілісної системи навчання на основі спільності змісту та взаємозв'язків між навчальними дисциплінами.

Означено, що в навчальних мовно-методичних курсах доцільно враховувати тенденції, виклики підготовки майбутніх учителів української мови і літератури до викладання у профільній школі: діджиталізація предметів мовно-літературної освітньої галузі, розвиток онлайн-освіти, виклики психічного й особистісного розвитку учнів, використання компетентнісних завдань на уроках, активізація дослідницького, проблемно-пошукового методів, методів проєктного, інтерактивного, мікро-навчання в освітньому процесі.

Читання мовно-методичних дисциплін з урахуванням нових шкільних стандартів засвідчує важливість знань змісту профільного навчального матеріалу, організації комунікації «учитель – учень», забезпечення пізнавальної мотивації учнів та формування ключових компетентностей, що впливають на успішну самореалізацію в умовах сучасних викликів.

Ключові слова: зміст освіти, зміст підготовки, міждисциплінарна інтеграція, мовно-методична підготовка, майбутній учитель української мови і літератури, освітньо-професійна програма, предметно-методична компетентність, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

Hryhorenko Tetiana, Hrona Nataliia. The content of the professional training of future teachers: modern trends

The article outlines some aspects of contemporary trends in the content of professional training for future teachers of Ukrainian language and literature based on the principles of interdisciplinary integration.

Taking into account scientific works and regulatory documents regarding the profiling of senior high school, various approaches to the interpretation of the concepts of "content of education," "content of training," and "interdisciplinary integration" have been outlined. It is assumed that the concept of "content of education" should be characterized as a certain system of knowledge, skills, abilities,

and competencies, as well as worldview and moral-ethical beliefs that future teachers of the Ukrainian language and literature should acquire during their training. Important considerations of researchers regarding the close interaction of participants in the educational process, so that the content of education mastered by the student becomes a personal achievement that helps to act in non-standard and uncertain situations of the educational environment.

The study presents a theoretical analysis of research work within the educational partnership aimed at updating the educational programs for the specialty "Secondary Education (Ukrainian Language and Literature)" at the first (bachelor's) and second (master's) levels at A. S. Makarenko Sumy State Pedagogical University, Sumy and Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University. It is noted that the implementation of interdisciplinary connections for the development of working educational programs, particularly in language and language-methodological disciplines, serves as a didactic condition for building a cohesive system of education based on the commonality of the content of educational disciplines and the interconnections between them.

It is indicated that in the language-methodological training courses, it is advisable to consider the trends and challenges in preparing future teachers of the Ukrainian language and literature for teaching in specialized schools: the digitalization of subjects in the language and literature educational field, the development of online education, challenges related to the mental and personal development of students, the use of competency-based tasks in lessons, the activation of research and problem-searching methods, as well as project-based, interactive, and micro-learning methods.

Based on the example of the trial implementation of language and methodological disciplines, it is suggested that a future teacher should possess several subsystems for the introduction of forms and methods of specialized education: the presentation of the content of specialized educational material, the organization of communication between "teacher and student," the provision of students' cognitive motivation, and the formation of key competencies that influence successful self-realization in the face of modern challenges.

Key words: content of education, content of training, interdisciplinary integration, language-methodological training, future teacher of the Ukrainian language and literature, educational-professional program, subject-methodological competence, A. S. Makarenko Sumy State Pedagogical University, Sumy, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

Вступ. В умовах широкомасштабної збройної агресії російської федерації українська мова стала одним із «головних символів єдності, незламності та боротьби нашого народу за перемогу, незалежність і гідне майбутнє», зазначається в «Річному звіті про стан дотримання Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» у 2023 р. Уповноваженого із захисту державної мови [1].

До пріоритетних цілей держави, відповідно до Стратегічного плану діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року «Освіта переможців» [2], віднесено виховання національно свідомих громадян, успішну самореалізацію особистості на подальшому життєвому шляху, що вже знайшло відображення в модельних навчальних програмах для 5–9 класів за Державним стандартом загальної середньої освіти (2020) й основних положеннях Державного стандарту профільної середньої освіти (2024).

Метою мовно-літературного профілю, за Державним стандартом профільної середньої освіти [3], визначено розвиток компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які читають інформаційні та художні тексти української і зарубіжних літератур для духовного, культурного і національного самовираження, міжкультурного діалогу, збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування системи суспільно-державних (національних) цінностей України і ставлень, а також для подальшого професійного становлення, формування громадянської стійкості. Зміст профільного навчання, зазначається у проекті Концепції профільної середньої освіти академічного спрямування (2023) [4], має ґрунтуватися на засадах глибокої індивідуалізації та диференціації навчання, врахуванні потреб та інтересів учнів, їхніх здібностей і життєвих намірів самореалізації.

Суспільні пріоритети, запити закладів освіти в учителях з високим рівнем «української національної та громадянської ідентичності» [1; 3], здатних ефективно

працювати в умовах невизначеності, забезпечувати компетентнісне навчання фахових предметів та розвиток soft skills учнів, стимулюють філологічні колективи університетів оновлювати зміст освітніх програм підготовки майбутніх учителів української мови та літератури на засадах міждисциплінарного підходу. Досягненню успіху у важливій справі сприяє освітнє партнерство закладів вищої педагогічної освіти (ЗВО).

Упродовж кількох останніх років посилилась науково-методична співпраця ресурсного центру професійного розвитку вчителя української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (СумДПУ) та кафедр української мови і методики навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Уманського ДПУ), що знаходить вияв в упровадженні та оновленні освітньо-професійних програм, стажуванні науково-педагогічних працівників, внутрішній академічній мобільності студентів, проведенні гостьових лекцій, організації спільної дослідно-експериментальної роботи та заходів науково-практичного спрямування.

Дослідження різних факторів (потреб студентів, вимог НУШ, особливостей організації освітнього процесу, практичного досвіду професійної діяльності вчителів), проведене колективами зазначених вище педагогічних університетів у 2020-2024 рр., підтвердило: незважаючи на всебічну теоретичну підготовку, у практичній діяльності вчителі здебільшого не готові до розв'язання проблем, окреслених новими нормативно-правовими документами, потребують удосконалення загальні і спеціальні компетентності, зокрема фахово-методичні.

Проектні групи освітніх програм СумДПУ та Уманського ДПУ оновлюють зміст спеціальних (фахових) компетентностей, програмних результатів навчання майбутніх учителів. У своїй діяльності враховують як проекти стандартів вищої освіти спеціальності 014.01.

Середня освіта. Українська мова і література першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів, представлені МОН України у 2023 році для громадського обговорення [5–6], так і результати Міжнародного дослідження якості освіти PISA – 2022, глобальні стратегічні тренди, пов'язані з розвитком людського капіталу (Global Strategic Trends, 2018), зміни у читанні предметів мовно-літературного спрямування для 5–9 класів за модельними програмами відповідно до Концепції НУШ. Соціально-педагогічне значення проблеми стимулювало дослідників, які представляють два педагогічні університети України, більш детально вивчити сучасні тенденції змісту фахової, зокрема мовно-методичної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури.

Концептуальні засади проектування й моделювання змісту освіти схарактеризовані в наукових працях С. Гончаренка, Р. Гуревича, О. Джеджули, І. Зязюна, В. Кременя, А. Кузьмінського. Особливу увагу дослідники зосереджують на принципах, технологіях, методах проектування змісту підготовки майбутніх фахівців.

Сучасні тренди розвитку освіти, української лінгвометодики, що впливають на трансформування освітньої системи, аналізує С. Омелючук; досвід, інновації, виклики підготовки майбутніх учителів української мови і літератури до викладання у профільній школі – М. Вовк; інновації НУШ у мовно-літературній галузі (ключові компетентності, наскрізні уміння, розвиток «компетентного мовця і читача» – Н. Голуб, О. Горюшкіна, Т. Яценко.

У попередніх публікаціях автори досліджують європейські пріоритети та національний досвід підготовки вчителя української філології в умовах війни [7], аналізують змістово-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів до роботи в НУШ: реалізації компетентнісного підходу [8], особливості професійно-комунікативної діяльності майбутніх учителів української мови та літератури [9].

Матеріали та методи. У межах статті ставимо за мету дослідити сучасні тенденції змісту фахової, мовно-методичної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури. Для досягнення поставленої мети визначено такі *завдання*: окреслити сутність понять «зміст освіти», «зміст підготовки», поняття «міждисциплінарна інтеграція» з урахуванням нормативно-правових документів щодо профілізації старшої школи, з'ясувати деякі аспекти реалізації освітньо-професійних програм спеціальності «Середня освіта (Українська мова і література)» на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях філологічної (лінгвістичної) та методичної підготовки майбутніх учителів в Уманському ДПУ та СумДПУ на засадах міждисциплінарного підходу та інтеграції.

З метою вирішення завдань та досягнення мети використано **комплекс методів**: аналізу – для вивчення наукових праць, стандартів середньої та вищої освіти, освітньо-професійних програм підготовки майбутніх учителів української мови і літератури; узагальнення досвіду співпраці ресурсного центру професійного роз-

витку вчителя української мови і літератури СумДПУ та кафедри української мови і методики навчання Уманського ДПУ в межах підготовки змістового наповнення мовно-методичних дисциплін.

Результати. З урахуванням наукових праць С. Вітвицької, С. Гончаренка, О. Джеджули, А. Кузьмінського окреслимо різні підходи до трактування поняття «зміст освіти», що має забезпечувати високий рівень знань наукових основ і технологій відповідно до обраної професії; формування професійних умінь, навичок та професійно важливих особистісних якостей (С. Гончаренко [10, с. 275]):

– «певний обсяг систематичних наукових знань, практичних умінь і навичок, а також світоглядних та морально-етичних ідей, якими має оволодіти студент у процесі навчання» (С. Вітвицька [11, с. 167]);

– як чітку систему знань, умінь, навичок і компетентностей, якими має оволодіти майбутній фахівець під час навчання у ЗВО або самостійно А. Кузьмінський [12].

Л. Онищук проєктує теоретичну модель змісту освіти на п'яти рівнях. Перші три рівні характеризують рівень загального теоретичного уявлення (визначення мінімального обсягу знань і вмінь, якими повинен оволодіти студент, та «допредметних» зв'язків між елементами змісту); рівень навчального предмета (конкретизація міжпредметних зв'язків, розподіл результатів навчання за дисциплінами); рівень навчального змісту, необхідного для формування професійних знань й умінь. Четвертий і п'ятий рівні, за Л. Онищук, передбачають взаємодію суб'єктів освітнього процесу, щоб зміст освіти, який опанував студент/студентка, став особистісним здобутком [13, с. 48].

Структурно зміст освіти, як зазначає Л. Онищук, увідповіднений із соціальним досвідом і містить взаємопов'язані компоненти: досвід пізнавальної діяльності, що відображено в результатах – знаннях; досвід способів провадження діяльності, що зафіксовано в уміннях і навичках діяти за зразком; досвід творчої діяльності – в уміннях та навичках діяти в нестандартних ситуаціях; досвід емоційно-ціннісного ставлення – в ціннісних орієнтирах, особистісних поглядах та переконаннях [там само, с. 49].

Окреслимо міркування О. Джеджули стосовно оновлення змісту підготовки майбутніх учителів. Дослідник розглядає оновлення змісту за двома напрямками: його модернізація відповідно до змін у соціумі та досягнень фундаментальних наук, а також генерування змісту підготовки через виокремлення системотворчих понять, закономірностей, принципів з одночасним вилученням «застарілого» або другорядного навчального матеріалу [14, с. 24]. Учений пропонує такий алгоритм побудови змісту навчальної дисципліни: з'ясування системотворчого складника; аналіз наявних критеріїв для розчленування на елементи; вибір найбільш доцільних критеріїв відповідно до потреб студентів та вимог освітніх стандартів; створення проблемної ситуації, яка стимулюватиме рух до нової системи змісту; структуризація змісту з кількома рівнями залежно від бажаної глибини

занурення; надання студентам можливості самостійно обирати освітню траєкторію підготовки (шлях опанування знань, окреслювати цілі, ухвалювати рішення, відповідати за результат) і самооцінювання результату. Важливо дотримуватись принципів відбору та структурування змісту освіти, принципів оновлення змісту професійної підготовки, загальнодидактичних принципів.

Проведений аналіз переконує, зміст освіти на рівні освітньо-професійної програми, навчальної дисципліни має бути чітко орієнтованим на компоненти соціального досвіду, необхідні для успішної реалізації майбутньої професійної діяльності. Вивчення нормативного й навчально-методичного забезпечення освітньо-професійних програм спеціальності «Середня освіта (Українська мова і література)» на першому та другому рівнях засвідчило, що зміст підготовки майбутніх учителів в Уманському ДПУ [15–16] та СумДПУ [17–18] підтверджує наявність циклу взаємопов'язаних дисциплін психолого-педагогічного, мовознавчого та літературознавчого циклів, які забезпечують формування професійної компетентності. Навчання має практико-орієнтований характер і побудоване на дослідницькій основі.

Зокрема, до обов'язкових та вибіркового освітніх компонентів ОПП бакалаврського рівня, що формують *філологічний* складник підготовки, у ЗВО віднесено такі: «Сучасна українська мова», «Історія зарубіжної літератури», «Вступ до літературознавства», «Вступ до мовознавства», «Український фольклор», «Українська діалектологія», «Ділова українська мова», «Етнолінгвістика», «Загальне мовознавство», «Історична граматики української мови», «Історія українського мовознавства», «Історія української літературної мови», «Стилістика української мови», «Українська діалектологія», «Лінгвістичний аналіз художнього тексту» та ін. Психолого-педагогічний складник підготовки формують такі освітні компоненти: «Психологія», «Педагогіка», «Історія педагогіки», «Методика викладання української літератури», «Методика навчання української мови», «Методика навчання зарубіжної літератури».

Ефективним способом забезпечення взаємопов'язаних дисциплін педагогічної та філологічної підготовки, як показує практичний досвід і потреби Державного стандарту загальної середньої освіти (2020) та Державного стандарту профільної середньої освіти (2024), є дотримання міждисциплінарної інтеграції знань, паралельний розвиток компетентностей, наприклад, комунікативної та інформаційно-цифрової, лінгвістичної та дидактичної, літературознавчої та медіакомпетентності з огляду на принцип інтеграції знань. Практика підтверджує, що взаємоузгодження змісту педагогічної та філологічної підготовки більшою мірою сприяє ефективній педагогічній комунікації, дозволяє розширити можливості комплексного застосування педагогічних технологій навчання та комунікативних стратегій. З такою метою на основі Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2020), на засадах міждисциплінарного підходу та інтеграції в Уманському ДПУ та СумДПУ упродовж 2021–2024 рр. розроблено або оновлено освітні програми «Середня

освіта (Українська мова і література. Англійська мова)» (бакалаврського та магістерського рівня).

У дослідженні враховуємо напрацювання Р. Гуревича, який зазначає, що міжпредметні зв'язки – це своєрідне відображення в змісті, формах і методах підготовки об'єктивних зв'язків між науками та об'єктивних взаємозв'язків, наявних у природі, що студіюють різні науки. Саме реалізація міжпредметних зв'язків, на переконання науковця, є дидактичною умовою підвищення наукового рівня знань майбутніх фахівців та рівня професійної підготовки загалом [19]. А. Лісневська, проаналізувавши роль міждисциплінарних зв'язків на тлі інноваційних технологій, звернула увагу, що такі зв'язки не тільки допомагають виявити своєрідні «містки» між навчальними дисциплінами, а й побудувати цілісну систему навчання на основі спільності змісту дисциплін, вичленувавши як основні елементи змісту освіти, так і взаємозв'язки між навчальними дисциплінами [20, с. 229].

У нашому дослідженні значення міжпредметних зв'язків аналізуємо з огляду на провідні функції навчання: освітню, виховну, комунікативно-розвивальну. Зокрема, особливістю магістерської програми СумДПУ є гармонійне поєднання психолого-педагогічних, філологічних дисциплін у теоретичному та прикладному аспектах, а також практичної підготовки з методики навчання української мови, української літератури, англійської мови у старшій школі для підготовки фахівців, здатних розробляти й упроваджувати в освітній процес новітні технології та методи, здійснювати дослідницьку діяльність із залученням сучасних інформаційно-цифрових технологій [21].

Залежно від ступеня реалізації міждисциплінарних зв'язків, інтенсифікація розвитку міждисциплінарного синтезу може бути різною. У робочих навчальних програмах навчальних дисциплін, наприклад, використовують терміни й методи суміжних курсів, відображають зв'язок професійно спрямованої тематики, спільність поняттєвого апарату, єдність загальної та професійної орієнтованості навчання. Наскрізною ідеєю є, за Б.Степанишином, те, що кожна дисципліна читається як частка культури нації. Кожний викладач, використовуючи навчальний матеріал, працює, зокрема, на формування вмінь зіставляти факти, виокремлювати суттєві ознаки та властивості явищ і предметів, знаходити зв'язки й опосередкування, використовувати набуті знання для оволодіння новими й використання їх у практичній діяльності.

Міждисциплінарна інтеграція слугує також основним механізмом оптимізації структури моделі знань і циклів навчальних дисциплін. Мовознавчі дисципліни в освітніх програмах бакалаврського рівня в Уманському ДПУ та СумДПУ («Мовознавство», «Українознавство», «Сучасна українська літературна мова», «Ділова українська мова», «Стилістика української мови», «Лексикографія», «Ономастика», «Історична граматики та сучасний дискурс української мови», «Орфографічний практикум», «Порівняльна граматики східнослов'янських мов», «Практичний

та ономастичний аспект української мови», «Функціональна лінгвістика», «Функціональна стилістика» та ін.), для прикладу, забезпечують глибокі і ґрунтовні знання мовознавчого дискурсу, розуміння суті й призначення основних понять і термінів, їх правильної вимови та наголошування, знання граматичних елементів (знання правил написання, пунктуаційних знаків, випадків їх уживання), правильне використання лексики відповідно до теми й ситуації спілкування, володіння способами словотворення; обізнаність у способах термінотворення, знання й здатність вести постійний граматичний контроль власного мовлення та правильно використовувати граматичні конструкції; ситуативне вживання в усному й писемному мовленні.

Навчальні дисципліни «Ділове мовлення», «Ділова українська мова» доповнюються темами, що спрямовані на ознайомлення з особливостями української мовної культури, інтерпретацією невербальної комунікації залежно від типу культури, специфікою ділового етикету, морально-етичними нормами й правилами спілкування. Передбачено розвиток комунікативних стратегій, практичних навичок ділового спілкування, формування вмінь узагальнювати, аналізувати практичну інформацію, працювати зі спеціальною літературою, довідковими виданнями й електронними ресурсами.

У мовно-методичних дисциплінах набутий досвід дає можливість студентам здійснювати міжкультурну та професійну комунікацію, формувати і розвивати мовнокомунікативні навички та вміння учнів; вести розгорнутий академічний монолог /діалог з фахової проблематики (лекція, урок, промова), брати участь у різних формах науково-педагогічної комунікації, володіти полемічним мистецтвом, формувати власний індивідуальний стиль.

Програмні результати навчання у межах ОПШ «Середня освіта (Українська мова і література)» магістерського рівня, наприклад, у СумДПУ, спрямовані на формування здатності до ефективної комунікації (зрозуміле і недвозначне донесення аргументації); здатності використовувати основні вербальні та невербальні прийоми й засоби впливу на здобувачів освіти; стратегії, тактики педагогічного спілкування, конструктивної та безпечної, суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учасниками освітнього процесу та стейкхолдерами; співпрацювати в педагогічному колективі на засадах партнерства [21].

З утвердженням нових концептуальних засад профільної середньої освіти переосмислюється зміст фахово-методичних дисциплін, оновлюється і зміст складників фахово-методичної, психологічної, інформаційно-цифрової, проєктувально-прогностичної, інноваційної компетентностей майбутнього вчителя української мови і літератури як фахівця профільних шкільних предметів.

Основні теоретичні напрацювання вітчизняних і зарубіжних учених щодо профільного навчання втілено в «Концепції профільного навчання у старшій школі» (2013). Цей документ регламентує базові поняття, сутність, мету та принципи організації профільного навчання, його структуру та форми організа-

ції, призначення допрофільної підготовки як невід'ємного компонента профільного навчання [22].

Автори монографії «Формування змісту профільного навчання: теоретико-методологічний аспект» (Г. Васківська та ін.) вважають, що сутність профілізації змісту освіти полягає в посиленні профільного ядра, яке є базовим складником змісту, необхідним для засвоєння сучасною молоді людиною знань, умінь, навичок і цінностей та для використання в усіх галузях життєдіяльності, особливо професійній. Дослідники висловлюють думку, що одна з основних функцій профільного навчання старшокласників – задоволення пізнавальних інтересів й освітніх потреб, зумовлених подальшими життєвими планами та орієнтацією на майбутню професію, на основі надання учням змоги вільно вибирати зміст навчання [23].

У 2023 р. науковці НАПН України у зв'язку з переходом української школи на 12-річний термін загальної середньої освіти підготували концептуальні засади профільної середньої освіти, проєкт Концепції профільної середньої освіти (2023) [4], Державний стандарт профільної середньої освіти (2024) [3]. У змісті старшої школи пропонується інваріантне ядро – базовий (основний) зміст, обов'язковий для реалізації всіма закладами загальної середньої освіти, а також складник спецкурсів, які відображаються в освітніх і навчальних програмах закладу освіти відповідно до обраних профілів навчання. До мовно-літературного профілю запропоновано блок мов (українська мова, англійська мова, інші іноземні мови, мови національних меншин і корінних народів України) та блок літератур (українська література, зарубіжна література, інтегрований курс літератури).

Означені концептуальні документи покладені дослідниками Уманському ДПУ та СумДПУ в основу оновлення мовно-методичних дисциплін: на етапі магістерського рівня майбутні вчителі мають оволодіти теорією профільного навчання, що охоплює глибоке знання основ освітньої галузі; психолого-вікових особливостей учнів старшої школи; мотивації творчої діяльності; профільної пізнавальної діяльності старшокласників.

Опитування стейкхолдерів, академічної спільноти під час наукових заходів («Інновації та педагогічна майстерність учителя-словесника» <https://www.youtube.com/watch?v=9UnbKAg4oxQ&t=3s>), проведення вебінарів для вчителів за програмою підвищення кваліфікації (<http://surl.li/qfquqn>; <http://surl.li/jnctak>), вебінарів з питань навчання української мови в НУШ, аналіз наукових джерел (М.Вовк [25], С.Омельчук [24]), дозволило виокремити тенденції, тренди, виклики підготовки майбутніх учителів української мови і літератури до викладання у профільній школі: діджиталізація предметів мовно-літературної освітньої галузі, розвиток онлайн-освіти в різних форматах (дистанційне, змішане, мобільне навчання), що стимулює трансформацію структури уроку; ключові зміни у психічному й особистісному розвитку цифрового покоління альфа-дітей (життя в усмережжі: гаджети, сторінки

в соціальних мережах, блоги на новітніх платформах); міжпредметна інтеграція, розроблення інтегрованих мовно-літературних курсів, розвиток компетентнісного потенціалу навчальних предметів і використання компетентнісних завдань на уроках, активізація дослідницького, проблемно-пошукового методів, методів проєктного, інтерактивного, мікронавчання.

Читання мовно-методичних дисциплін з урахуванням нових шкільних стандартів засвідчує важливість знань змісту профільного навчального матеріалу, організації комунікації «учитель – учень», забезпечення пізнавальної мотивації учнів та формування ключових компетентностей, що впливають на успішну самореалізацію в умовах сучасних викликів. Дидактична організація профільного навчання передбачає співпрацю учнів, учителів і батьків у напрямі розвитку траєкторії варіанта освіти учнів (групи, класу, підгрупи тощо) засобами профільно-диференційованого навчання.

Ураховуючи сучасні нормативно-правові документи та сучасні виклики, в межах бакалаврських та магістерських освітньо-професійних програм оновлюємо змістове та методичне забезпечення навчальних дисциплін, спрямоване на формування цілої низки ключових компетентностей та вмій класифікувати, упорядковувати й узагальнювати навчальний матеріал, проєктувати різні типи уроків, заняття предметних гуртків, факультативів, створювати дослідницький/освітній практико орієнтований проєкт у галузі мовно-літературної освіти; дотримуватись культури академічної доброчесності у навчанні та власній професійній діяльності і демонструвати вміння формувати її принципи в учнів; використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки, критичної оцінки, обміну інформацією у професійній діяльності, розробки електронних (цифрових) освітніх ресурсів, захисту даних у процесі е-комунікації, презентації власних та спільних результатів. Більш детально означений аспект описано в статті [8].

Зміст дисциплін мовно-методичного блоку в магістратурі оновлюємо темами й інформаційними матеріалами, що пов'язані з профілізацією змісту шкільної освіти в старшій школі, а саме: «Мовні засоби профільно-диференційованого навчання», «Використання особистісно орієнтованих технологій у вивченні української мови», «Індивідуалізація та диференціація навчання», «Інтерактивні форми роботи старшокласників на уроках української мови», «Розвиток творчості та критичного мислення на уроках у профільних класах», «Використання ІКТ у формуванні комунікативної компетентності старшокласників», «Методика мовної профілізації», «Інноваційні технології оцінювання й контролю навчальних досягнень старшокласників з української мови», «Використання проєктної діяльності старшокласників», «Кейсові технології навчання української мови», «Мовне портфоліо як засіб навчання й оцінювання навчальних досягнень старшокласників з української мови», «Тест як засіб контролю в профільному навчанні української мови», «Типи, види тестів і технології їх використання для оцінювання навчальних досягнень старшокласни-

ків», «Тімбілдинг у профільній школі», «Соціокультурні аспекти комунікативного методу навчання в роботі з обдарованими дітьми» тощо.

Самостійна робота містить такі завдання: пошук і вивчення додаткової мовної та методичної інформації; підготовка кейсів методичної, лінгвістичної, лінгвокультурознавчої, літературознавчої проблематики; аналіз сучасних профільних освітніх програм і стандартів; робота над колективними проєктами з розвитку ключових компетентностей учнів і добір оптимальних способів контролю рівня їхньої сформованості та ін.

Для формування предметно-методичної компетентності розроблено й впроваджено освітній компонент *«Технології сучасного уроку української мови»*, спрямований на розширення й поглиблення міждисциплінарних знань студентів із мови та дидактики, формування дослідницьких навичок, розвитку вмій проводити самостійні наукові пошуки й експериментальні дослідження.

Зміст дисципліни охоплює вісім тематичних модулів: «Стандартизація мовної освіти й завдання вчителя української мови та літератури», «Реалізація технологічного підходу на уроках української мови», «Компетентісно орієнтована освіта та педагогічні технології навчання української мови», «Сучасні технології у сфері мовної освіти», «Педагогічний дискурс комунікативних стратегій навчання української мови», «Технології інтерактивного навчання української мови», «Тестові технології в процесі вивчення української мови», «Технологія модульного навчання мови», «Портфоліо індивідуальних досягнень» тощо.

Зміст курсу ґрунтований на принципах інтеграції, мовної спрямованості навчання, самоосвіти тощо, матеріал побудований так, щоб студенти виявляли комунікативну активність. Пропонуємо такі інтерактивні форми взаємодії зі студентами, як елементи дискусії, проблемні питання, педагогічні ситуації (наприклад, «Комунікативні бар'єри в педагогічній взаємодії», «Комунікативна поведінка вчителя української мови та літератури», «Технології мовленнєвої взаємодії» та ін.). Найбільш оптимальною умовою для опанування знань стали педагогічні ситуації, у яких студенти, продуктивно взаємодіючи, виконують творчі педагогічні завдання (створюють методичні кейси, ментальні карти, технологічні карти уроків, «кахути», «взаємонавчання», «рефлексивні портфоліо», фреймові технології та ін.), що дозволяє залучити магістрантів до осмисленого сприйняття технологій навчання в мовній освіті.

Проведена дослідно-експериментальна робота підтверджує, що міждисциплінарна інтеграція допомагає розвивати здатність студентів до логічного мислення під час виконання проблемних завдань; формувати вміння конкретизувати, абстрагувати, аналізувати й узагальнювати отримані раніше знання; професійну ініціативність, а також виявляти та долати можливі прогалини в засвоєнні отриманих раніше знань, умій і навичок.

Висновки. Проведений теоретичний аналіз, дослідна робота в межах освітнього партнерства з оновлення освітніх програм у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка та Уман-

ському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, апробація мовно-методичних курсів з урахуванням сучасних змін дала підстави прийти до таких висновків.

З урахуванням наукових праць та нормативно-правових документів щодо профілізації старшої школи окреслено різні підходи до трактування поняття «зміст освіти», «зміст підготовки», «міждисциплінарна інтеграція». Припускаємо, що поняття «зміст освіти» доцільно характеризувати як певну систему знань, умінь, навичок і компетентностей, а також світоглядних та морально-етичних переконань, якими мають оволодіти майбутні вчителі української мови і літератури у процесі навчання. Важливі міркування дослідників щодо тісної взаємодії суб'єктів освітнього процесу, щоб зміст освіти, який опанував студент/студентка, став особистісним здобутком, що допомагає діяти в нестандартних та невизначених ситуаціях освітнього середовища.

Зміст підготовки доцільно структурувати з урахуванням принципів оновлення змісту дисциплін психолого-педагогічного, мовознавчого та літературознавчого циклів і загальнодидактичних принципів, щоб надати студентам можливість самостійно обирати освітню траєкторію підготовки і самооцінювання результату.

Ефективним способом забезпечення фундаментальної педагогічної та філологічної підготовки, як показує практичний досвід, вивчення нормативних документів, Державного стандарту профільної середньої освіти (2024), є забезпечення формування спеціальних (фахових) компетентностей майбутніх учителів (фахово-методичної, психологічної, інформаційно-цифрової, проєктувально-прогностичної, інноваційної) з огляду на принцип інтеграції знань. Реалізація міжпредметних зв'язків для

укладання робочих навчальних програм, зокрема, з мовних, мовно-методичних дисциплін освітньо-професійних програм спеціальності «Середня освіта (Українська мова і література)» на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях в Уманському ДПУ та СумДПУ слугує дидактичною умовою побудови цілісної системи навчання на основі спільності змісту навчальних дисциплін та взаємозв'язків між ними.

У навчальних мовно-методичних курсах враховуємо тенденції, виклики підготовки майбутніх учителів української мови і літератури до викладання у профільній школі: діджиталізація предметів мовно-літературної освітньої галузі, розвиток онлайн-освіти в різних форматах (дистанційне, змішане, мобільне навчання), виклики психічного й особистісного розвитку учнів; розроблення інтегрованих мовно-літературних курсів, використання компетентнісних завдань на уроках, активізація дослідницького, проблемно-пошукового методів, методів проєктного, інтерактивного, мікронавчання

На прикладі апробації мовно-методичних дисциплін зроблено припущення про те, що майбутній учитель української мови і літератури повинен володіти змістом профільного навчального матеріалу, організувати комунікацію «учитель – учень», формувати ключові компетентності, що впливають на успішну самореалізацію в умовах сучасних викликів.

Перспективою досліджень визначено проведення аналізу результатів апробації мовно-методичних дисциплін, побудованих на засадах міжпредметної інтеграції, програми яких враховують як зміст модельних програм для 5-9 класів за Державним стандартом загальної середньої освіти (2020), так і основні положення Державного стандарту профільної середньої освіти (2024).

Література:

1. Річний звіт про стан дотримання Закону України "Про забезпечення функціонування української мови як державної" у 2023 р. Уповноваженого із захисту державної мови. 2023. URL: <https://movaombudsman.gov.ua/storage/app/sites/14/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%202023/%D0%A0%D0%86%D0%A7%D0%9D%D0%98%D0%99%20%D0%97%D0%92%D0%86%D0%A2%202023.pdf> (дата звернення: 02.09.2024).
2. Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року «Освіта переможців». *Міністерство освіти і науки України* : офіц. сайт. Київ, 2024. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/osvita-peremozhciv-predstavlyayemo-strategichnij-plan-diyalnosti> (дата звернення: 02.09.2024).
3. Державний стандарт профільної середньої освіти. 2024. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-derzhavnogo-standartu-profilnoi-serednoi-osvity-851-250724> (дата звернення: 05.09.2024).
4. Профільна середня освіта: концептуальні засади для нової української школи / В. Г. Кремень та ін. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. № 5 (2). С. 1–8. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5201> (дата звернення: 05.09.2024).
5. Проєкт стандарту вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 014 Середня освіта. Українська мова і література», 2023. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-standartu-vishoyi-osviti-zi-specialnosti-014-serednya-osvita-na-perшому-bakalavrskomu-rivni-vishoyi-osviti> (дата звернення: 06.09.2024).
6. Проєкт стандарту вищої освіти України; другий (магістерський) рівень, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 014 Середня освіта. Українська мова і література» 2023. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-standartu-vishoyi-osviti-zi-specialnosti-standartu-vishoyi-osviti-zi-specialnosti-014-serednya-osvita-na-drugomu-magisterskomu-rivni-vishoyi-osviti> (дата звернення: 05.09.2024).
7. Семенов О. М. Підготовка вчителя української філології в умовах війни: європейські пріоритети та національний досвід. *Trends in the development of philological education in the era of digitalization: European and national contexts* : Scientific monograph. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. URL: <http://surl.li/njdjw> (дата звернення: 05.09.2024).
8. Семенов О., Дятленко Т., Калинич О. Підготовка майбутніх учителів української мови і літератури до навчання учнів у НУШ. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія*. 2023. Вип. 4. С. 90–97. DOI: <https://doi.org/10.32782/philspu/2023.4.18> (дата звернення: 07.09.2024).

9. Григоренко Т. В. Професійно-комунікативна діяльність майбутніх учителів української мови та літератури. *Актуальні питання у сучасній науці*. Київ, 2024. № 6 (24). С. 787–797.
10. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. 2-ге вид. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.
11. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : підруч. за модульно-рейтинговою системою навч. для студ. магістратури. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.
12. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : Знання, 2005. 486 с.
13. Онищук Л. А. Теоретико-методологічні засади конструювання та реалізації змісту освіти. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. Київ, 2016. № 1. С. 45–53.
14. Джеджула О. М. Сучасні підходи до проектування змісту технічної освіти у ВНЗ. *Нова педагогічна думка*. Київ, 2014. № 2. С. 73–77.
15. Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (англійська))» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка. *Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини* : веб-сайт. URL: <https://ff.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/serednya-osvita-ukrayinska-mova-i-literatura.-mova-i-literatura-anglijska-2.pdf> (дата звернення: 04.09.2024).
16. Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка. *Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини* : веб-сайт. URL: https://ff.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/m02_or_014_so_angl.-mova_2022-2.pdf (дата звернення: 04.09.2024).
17. Освітньо-професійна програма 014 Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова) першого (бакалаврського) рівня. *Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка* : веб-сайт. URL: https://sspu.edu.ua/images/2022/docs/opp/so_ukrayinska_mova_561dc.pdf (дата звернення: 02.09.2024).
18. Освітньо-професійна програма Середня освіта 014 (Українська мова і література. Англійська мова) другий (магістерський рівень). *Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка* : веб-сайт. URL: https://sspu.edu.ua/images/2022/docs/opp/opp_serednya_osvita_ukrayinska_mova_i_literatura_a_1e061.pdf (дата звернення: 04.09.2024).
19. Гуревич Р. С. Інтеграція наукових знань у підготовці майбутнього вчителя технологій. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ, 2015. № 51. С. 97–103.
20. Лісневська А. Л. Міждисциплінарні зв'язки у контексті інноваційних технологій фахової підготовки телевізійних репортерів. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. Луганськ, 2012. № 22 (2). С. 228–234.
21. Освітньо-професійна програма Середня освіта 014 (Українська мова і література. Англійська мова) другий (магістерський рівень). *Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка* : веб-сайт. URL: https://sspu.edu.ua/images/2024/docs/opp/programa/ukrmova_i_l-ra_anglmova_48818.pdf (дата звернення: 04.09.2024).
22. Концепція профільного навчання в старшій школі : затв. наказом МОН України від 21.10.2013 р. № 1456. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/npa/5a1fe82a9c95d.pdf> (дата звернення: 02.09.2024).
23. Формування змісту профільного навчання : кол. моногр. / Г. О. Васківська та ін. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2018. 260 с.
24. Омельчук С.А. Сучасні тренди розвитку української лінгвометодики: глобальний і національний виміри. *Педагогічні науки*. 2024. Вип. 105. С. 5–13.
25. Вовк М. Підготовка майбутніх учителів української мови і літератури до викладання у профільній школі: досвід, інновації, виклики. *Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації* : зб. матеріалів / за заг. ред. Ляшенко О. І., Засекої Т. М., Мальованого Ю. І., Литвинової С. Г., Малиношевської А. В. Київ : Освіта, 2024. С. 198–202.

References:

1. Richnyi zvit pro stan dotrymannia Zakonu Ukrainy «Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi» [Annual report on the status of the implementation of the Law of Ukraine “On Ensuring the Functioning of the Ukrainian Language as a State Language”]. (2023). *mova-ombudsman.gov.ua*. Retrieved from <https://mova-ombudsman.gov.ua/storage/app/sites/14/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%202023/%D0%A0%D0%86%D0%A7%D0%9D%D0%98%D0%99%20%D0%97%D0%92%D0%86%D0%A2%202023.pdf> [in Ukrainian].
2. Stratehichniy plan diialnosti Ministerstva osvity i nauky Ukrainy do 2027 roku «Osvita peremozhtsiv» [Strategic activity plan of the Ministry of Education and Science of Ukraine until 2027 “Education of winners”]. (2024). *mon.gov.ua*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/news/osvita-peremozhchiv-predstavlyayemo-strategichnij-plan-diyalnosti> [in Ukrainian].
3. Derzhavnyi standart profilnoi serednoi osvity. [State standard of specialized secondary education]. (2024). *www.kmu.gov.ua*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-derzhavnoho-standartu-profilnoi-serednoi-osvity-851-250724> [in Ukrainian].
4. Kremen, V.H., Topuzov, O.M., Liashenko, O.I., Malovanyi, Yu.I. & Zasiakina, T.M. (2023). Profilna serednia osvita: kontseptualni zasady dlia novoi ukrainskoi. [Profile secondary education: conceptual foundations for the new Ukrainian]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*, 5 (2), 1-8. Retrieved from <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5201> [in Ukrainian].

5. Proiekt standartu vyshchoi osvity Ukrainy: pershyi (bakalavrskyi) riven, haluz znan 01 Osvita/Pedahohika, spetsialnist 014 Serednia osvita. Ukrainska mova i literatura» [Project of the standard of higher education of Ukraine: first (bachelor's) level, field of knowledge 01 Education/Pedagogy, specialty 014 Secondary education. Ukrainian language and literature”]. (2023). *mon.gov.ua*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proiekt-standardu-vishoyi-osviti-zi-specialnosti-014-serednya-osvita-na-pershomu-bakalavrskomu-rivni-vishoyi-osviti> [in Ukrainian].
6. Proiekt standartu vyshchoi osvity Ukrainy; druhyi (mahisterskyi) riven, haluz znan 01 Osvita/Pedahohika, spetsialnist 014 Serednia osvita. Ukrainska mova i literatura» [Project of the standard of higher education of Ukraine; second (master's) level, field of knowledge 01 Education/Pedagogy, specialty 014 Secondary education. Ukrainian language and literature”]. 2023. *mon.gov.ua*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proiekt-standardu-vishoyi-osviti-zi-specialnosti-standartu-vishoyi-osviti-zi-specialnosti-014-serednya-osvita-na-drugomu-magisterskomu-rivni-vishoyi-osviti> [in Ukrainian].
7. Semenoh, O.M. (2023). Pidhotovka vchytelia ukrainskoi filolohii v umovakh viiny: yevropeiski priorityety ta natsionalnyi dosv [Training of teachers of Ukrainian philology in the conditions of war: European priorities and national experience]. *Trends in the development of philological education in the era of digitalization: European and national context*. Riga, Latvia: Baltija Publishing; Retrieved from <http://surl.li/njdjw> [in Ukrainian].
8. Semenoh, O., Diatlenko, T. & Kalynych, O. (2023). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv ukrainskoi movy i literatury do navchannia uchniv u NUSH. [Preparation of future teachers of Ukrainian language and literature for teaching students in Nush]. *Slobozhanskiy naukovyi visnyk. Seriya: Filolohiia – Slobozhan Scientific Bulletin. Series: Philology*, 4, 90-97. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/philsu/2023.4.18> [in Ukrainian].
9. Hryhorenko, T.V. (2024). Profesiino-komunikatyvna diialnist maibutnikh uchyteliv ukrainskoi movy ta literatury [Professional and communicative activity of future teachers of Ukrainian language and literature]. *Aktualni pytannia u suchasni nauki – Current issues in modern science*, 6 (24), 787-797 [in Ukrainian].
10. Honcharenko, S.U. (2011). *Ukrainskyi pedahohichnyi entsyklopedychnyi slovnyk [Ukrainian pedagogical encyclopedic dictionary]*. 2-he vyd. Rivne: Volynski oberehy [in Ukrainian].
11. Vitvytska, S.S. (2006). *Osnovy pedahohiky vyshchoi shkoly [Basically a pedagogic of a higher school]*. Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury [in Ukrainian].
12. Kuzminskyi, A.I. (2005). *Pedahohika vyshchoi shkoly [Higher school pedagogy]*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
13. Onyshchuk, L.A. (2016). Teoretyko-metodolohichni zasady konstruiuvannia ta realizatsii zmistu osvity [Theoretical and methodological principles of construction and implementation of educational content]. *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy – Adult education: theory, experience, perspectives*, 1, 45-53 [in Ukrainian].
14. Dzhedzhula, O.M. (2014). Suchasni pidkhody do proektuvannia zmistu tekhnichnoi osvity u VNZ [Modern approaches to designing the content of technical education in universities]. *Nova pedahohichna dumka – A new pedagogical thought*, 2, 73-77 [in Ukrainian].
15. Osvitno-profesiina prohrama «Serednia osvita (Ukrainska mova i literatura. Mova i literatura (anhliiska))» pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 014.01 Serednia osvita (Ukrainska mova i literatura) haluzi znan 01 Osvita / Pedahohika [Educational and professional program “Secondary education (Ukrainian language and literature. Language and literature (English))” of the first (bachelor) level of higher education in specialty 014.01 Secondary education (Ukrainian language and literature) field of knowledge 01 Education / Pedagogy]. *udpu.edu.ua*. Retrieved from https://ff.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/m02_op_014_so_angl.-mova_2022-2.pdf [in Ukrainian].
16. Osvitno-profesiina prohrama «Serednia osvita (Ukrainska mova i literatura. Anhliiska mova)» druho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 014.01 Serednia osvita (Ukrainska mova i literatura) haluzi znan 01 Osvita / Pedahohika [Educational and professional program “Secondary education (Ukrainian language and literature. English)” of the second (master's) level of higher education in the specialty 014.01 Secondary education (Ukrainian language and literature) field of knowledge 01 Education / Pedagogy]. *udpu.edu.ua*. Retrieved from https://ff.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/m02_op_014_so_angl.-mova_2022-2.pdf [in Ukrainian].
17. Osvitno-profesiina prohrama 014 Serednia osvita (Ukrainska mova i literatura. Anhliiska mova) pershoho (bakalavrskoho) rivnia [Educational and professional program 014 Secondary education (Ukrainian language and literature. English language) of the first (bachelor's) level]. *sspu.edu.ua*. Retrieved from https://sspu.edu.ua/images/2022/docs/opp/so_ukrayinska_mova_561dc.pdf [in Ukrainian].
18. Osvitno-profesiina prohrama Serednia osvita 014 (Ukrainska mova i literatura. Anhliiska mova) druhyi (mahisterskyi riven) [Educational and professional program Secondary education 014 (Ukrainian language and literature. English language) second (master's level)]. *sspu.edu.ua*. Retrieved from https://sspu.edu.ua/images/2022/docs/opp/opp_serednya_osvita_ukrayinska_mova_i_literatura_a_1e061.pdf [in Ukrainian].
19. Hurevych, R.S. (2015). Intehratsiia naukovykh znan u pidhotovtsi maibutnoho vchytelia tekhnolohii [Integration of scientific knowledge in the preparation of future technology teachers]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 5: Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy – Scientific journal of the M.P. Drahomanov NPU. Series 5: Pedagogical sciences: realities and prospects*, 51, 97-103 [in Ukrainian].
20. Lisnevskaya, A.L. (2012). Mizhdystsyplinarni zv'iazky u konteksti innovatsiinykh tekhnolohii fakhovoi pidhotovky televiziinykh reporteriv [Interdisciplinary connections in the context of innovative technologies of professional training of television reporters]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriya: Pedahohichni nauky – Bulletin of Taras Shevchenko Luhansk National University. Series: Pedagogical sciences*, 22 (2), 228-234 [in Ukrainian].

21. Osvitno-profesiina prohrama Serednia osvita 014 (Ukrainska mova i literatura. Anhliiska mova) druhyi (mahisterskyi riven) [Educational and professional program Secondary education 014 (Ukrainian language and literature. English language) second (master's level)]. *sspu.edu.ua*. Retrieved from https://sspu.edu.ua/images/2024/docs/opp/programa/ukrmova_i_l-ra_anglmova_48818.pdf [in Ukrainian].
22. Kontsepsiia profilnoho navchannia v starshii shkoli [The concept of specialized training in high school] (2013). *mon.gov.ua*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/npa/5a1fe82a9c95d.pdf> [in Ukrainian].
23. Vaskivska, H.O., Kyzenko, V.I., Kosianchuk, S.V., Baranovska, O.V., Trubacheva, S.E., Chornous, O.V. & Dobroskok, I.I. (2018). *Formuvannia zmistu profilnoho navchannia [Formation of the content of specialized training]*. Kyiv: KONVI PRINT [in Ukrainian].
24. Omelchuk, S.A. (2024). Suchasni trendy rozvytku ukrainskoi linhvometodyky: hlobalnyi i natsionalnyi vymiry [Modern trends in the development of Ukrainian linguistic methodology: global and national dimensions]. *Pedahohichni nauky – Pedagogical sciences*, 105, 5-13 [in Ukrainian].
25. Vovk, M. (2024). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv ukrainskoi movy i literatury do vykladannia u profilnii shkoli: dosvid, innovatsii, vyklyky [Preparation of future teachers of Ukrainian language and literature for teaching in a specialized school: experience, innovations, challenges]. *Profilna serednia osvita: vyklyky i shliakhy realizatsii – Professional secondary education: challenges and ways of implementation*. O. I. Liashenko, T. M. Zasiokin, Yu. I. Malovanoho, S. H. Lytvynovoi, & A. V. Malynoshevskoi (Ed.). Kyiv : Osvita [in Ukrainian].